

Nasza Euro

ISSN 2083-4063

3/2019

PROWincja

Biuletyn Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Wielkopolskiego

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.

Instyтуcja Zarządzająca PROW 2014–2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Publikacja opracowana przez Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu. Operacja współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne	3
Postęp dzięki unijnym funduszom	4
Bonusy dla aktywnych LGD	6
Partnerzy KSOW wymieniają doświadczenia	8
Województwo wspiera i promuje sołectwa	II
Czas dziękczynienia za plon	I2
W Powidzu promowali wielkopolskie smaki	I4
Powidzka zupa rybna i sandacz w śmietanie	I5

Wydawca:

Samorząd Województwa Wielkopolskiego
al. Niepodległości 34
61-714 Poznań

Opracowanie:

Jednostka Regionalna Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
al. Niepodległości 34, 61-714 Poznań
tel. 61 626 60 00, faks 61 626 60 04
e-mail: ksow@umww.pl
www.wielkopolskie.ksow.pl, www.dprow.umww.pl

Teksty:

Marta Jachimowska,
Adrian Kapuściński

Opracowanie graficzne:

S-print s.c.
www.s-print.com.pl

Druk:

ZAPOL Sobczyk sp.j.

Krzysztof Grabowski

Wicemarszałek Województwa Wielkopolskiego

Szanowni Państwo,

w 2019 roku Samorząd Województwa Wielkopolskiego udziela znaczącego wsparcia beneficjentom Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, inwestującym w infrastrukturę wielkopolskich wsi. Wiosną tego roku podpisałem umowy o wartości 12 milionów złotych, dotyczące inwestycji w obiekty pełniące funkcje kulturalne oraz kształtowanie przestrzeni publicznej. W maju 2019 roku odbył się drugi w obecnej unijnej perspektywie budżetowej nabór wniosków z zakresu budowy lub modernizacji dróg lokalnych. Na ten cel przeznaczamy 30 milionów złotych. Ze wsparcia skorzysta 29 gmin i 3 powiaty, a umowy w tej sprawie podpiszę już w październiku. Od 11 do 25 października 2019 roku przeprowadzamy drugi nabór wniosków dotyczących gospodarki wodno-ściekowej. Pula środków na ten cel wynosi 41 milionów złotych. Na wspomniane zadania zakontraktujemy zatem łącznie ponad 80 milionów złotych. Jestem przekonany, że środki te zostaną właściwie spożytkowane i pomogą zaspokoić potrzeby lokalnych społeczności.

W tym numerze biuletynu „Nasza euroPROWincja” piszemy o bonusach, które uzyskało 12 lokalnych grup działania, funkcjonujących w naszym województwie. Dodatkowo 9,5 miliona złotych, przyznane w związku z wysoką kontrakcją środków dla beneficjentów, zostanie przeznaczone na dofinansowanie operacji związanych z rozwojem przedsię-

biorczości, tj. podejmowaniem lub rozwijaniem działalności gospodarczej, tworzeniem lub rozwojem inkubatorów przetwórstwa lokalnego, wspieraniem współpracy między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą oraz rozwojem rynków zbytu produktów lub usług lokalnych.

Schyłek lata to czas, kiedy dziękujemy rolnikom za trud ich pracy na roli i zebrany plon. Mieliśmy okazję czynić to w ramach imprez o zasięgu wiejskim, gminnym, powiatowym, wojewódzkim, a także ogólnopolskim. Prezentujemy relacje z Wielkopolskich Dożynek Archidiecezjalno-Wojewódzkich, które odbyły się 25 sierpnia 2019 roku w Siedlcu, oraz Dożynek Prezydenckich w Spale, zorganizowanych od 14 do 15 września 2019 roku.

Zachęcam również do zapoznania się z tekstem prezentującym, w jaki sposób partnerzy Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich podnoszą kompetencje mieszkańców, organizując wyjazdy studyjne ukierunkowane na wymianę wiedzy i doświadczeń. Na łamach biuletynu podsumowujemy też IX edycję konkursu „Pięknieje Wielkopolska Wieś”, skierowanego do sołectw, oraz zorganizowany w Powidzu XIX finał wojewódzki konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”, w którym udział wzięły m.in. koła gospodyń wiejskich.

Serdecznie zapraszam Państwa do lektury.

Postęp dzięki unijnym funduszom

Z wicemarszałkiem Krzysztofem Grabowskim rozmawiamy o stanie realizacji inwestycji infrastrukturalnych dofinansowanych z PROW 2014–2020.

Zródło: UG Grodziszewo

Uroczyste otwarcie przebudowanego targowiska w Grodziszewo w powiecie konińskim. Inwestycja została dofinansowana w wysokości 900 tysięcy złotych ze środków PROW 2014–2020.

W maju 2019 roku gminy i powiaty z Wielkopolski ubiegały się o środki na „Budowę lub modernizację dróg lokalnych” w ramach PROW 2014–2020. Z jak dużym zainteresowaniem spotkał się drugi nabór wniosków na tego typu inwestycje?

— Zgodnie z przewidywaniami zainteresowanie wnioskodawców było bardzo duże. Do siedziby samorządu województwa wpłynęły 124 wnioski o łącznej wartości ponad 111 milionów złotych. To niemal trzykrotnie więcej niż dostępny limit środków. W tegorocznym naborze przeznaczamy 30 milionów złotych na poprawę stanu dróg lokalnych w Wielkopolsce. Fundusze na ten cel pochodzą z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, w ramach działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na ob-

wództwa wpłynęły 124 wnioski o łącznej wartości ponad 111 milionów złotych. To niemal trzykrotnie więcej niż dostępny limit środków. W tegorocznym naborze przeznaczamy 30 milionów złotych na poprawę stanu dróg lokalnych w Wielkopolsce. Fundusze na ten cel pochodzą z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, w ramach działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na ob-

szarach wiejskich”. Z pieniędzy skorzystają gminy, powiaty lub ich związki.

W czerwcu 2019 roku Zarząd Województwa Wielkopolskiego przyjął uchwałę w sprawie ogłoszenia listy informującej o kolejności przysługiwania pomocy poszczególnym wnioskodawcom. Zakończyliśmy już prace związane z oceną wniosków. Umowy w sprawie przyznania pomocy będą podpisywać z beneficjentami w październiku 2019 roku. Podobnie jak w przeszłości, te niezwykle ważne dla wielkopolskiej wsi dokumenty będziemy podpisywać w siedzibach samorządów, które otrzymają wsparcie finansowe. Pozwoli to na obecność mieszkańców na co dzień użytkujących odcinki budowanych lub przebudowywanych dróg.

Czy w tym roku beneficjenci mogą liczyć na jeszcze inne nabory wniosków związane z zadaniami infrastrukturalnymi?

— W drugiej połowie września 2019 roku Zarząd Województwa Wielkopolskiego ogłosił drugi nabór wniosków o przyznanie pomocy na operacje typu gospodarka wodno-ściekowa. W terminie od 11 do 25 października 2019 roku gminy oraz spółki, których jedynymi udziałowcami są jednostki samorządu terytorialnego, mogą wnioskować o dofinansowanie na zadania związane z zaopatrzeniem w wodę lub odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków. Pula środków przeznaczonych na ten cel wynosi prawie 41 milionów złotych. Ogłoszenie kolejnego naboru wniosków było możliwe dzięki zwiększeniu o 27 milionów złotych limitu środków przeznaczonych na gospodarkę wodno-ściekową dla województwa wielkopolskiego. Do tej puli doliczone zostały oszczędności powstałe w trakcie realizacji inwestycji przez beneficjentów, którzy otrzymali środki w ramach pierwszego naboru. Aktualnie trwają także konsultacje z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie kolejnych przesunąć środków, istnieje więc szansa, że pozyskamy na ten cel dodatkowe 15 milionów złotych. Do dyspozycji będą zatem znaczące fundusze, co z pewnością ucieszy lokalne samorządy, które wykazują bardzo duże zainteresowanie realizacją inwestycji w gospodarkę wodno-ściekową.

Jak Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 przyczynia się do poprawy warunków życia na wsi w kontekście dużych zadań inwestycyjnych?

— Jego rola dla zrównoważonego rozwoju naszego regionu jest niebagatelna. Wystarczy wspomnieć, że na zadania związane z budową lub modernizacją dróg lokalnych czy targowisk, gospodarką wodno-ściekową, inwestycjami w obiekty o charakterze kulturalnym i tym podobnymi inicjatywami podpisaliśmy dotychczas umowy o wartości 257 milionów złotych. Środki te umożliwiają realizację sepek ważnych przedsięwzięć inwestycyjnych. Na przykładzie inwestycji w gospodarkę komunalną, można wskazać efekty rzeczowe dofinansowanych zadań. Dzięki PROW 2014–2020 w Wielkopolsce zbudowano lub przebudowano już 113,5 km sieci wodociągowych, 77 km sieci kanalizacji sanitarnej czy też 806 przydomowych oczyszczalni ścieków. Powstały również 23 nowe stacje uzdatniania wody, 9 ujęć wody oraz 9 oczyszczalni ścieków o znacznym zasięgu.

Korzystając z unijnych funduszy, staramy się wspierać handel bezpośredni produktami rolnymi. Temu celowi służą powstające w naszym regionie lub modernizowane targowiska. W tej perspektywie zakontraktowano środki umożliwiające inwestycje w 15 miejscowościach.

Znaczącą pulę środków przekazaliśmy beneficjentom inwestującym w świetlice wiejskie, wiejskie domy kultury, ochronę zabytków oraz kształtowanie przestrzeni publicznej w miejscowościach. Przyznane fundusze umożliwią wybudowanie 17 świetlic i domów kultury, przebudowanie 40 obiektów tego typu oraz wyposażenie 13 budynków, a także odnowę lub poprawę stanu 16 zabytkowych obiektów budowlanych w naszym województwie.

Beneficjenci korzystają również ze wsparcia przeznaczanego na rozwój lokalny w ramach tzw. podejścia LEADER. Czy ten program przewiduje dofinansowanie projektów infrastrukturalnych?

— To zależy od zakresu wsparcia określonego przez lokalną grupę działania w strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Zdecydowana większość strategii umożliwi wnioskowanie o środki na cele infrastrukturalne. Z funduszy przewidzianych na ten cel korzystają m.in. gminy, powiaty, fundacje, stowarzyszenia oraz parafie, a dotychczasowe wsparcie samorządu województwa to aż 42 miliony złotych. Pieniądze te są przeznaczane np. na rozwój infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i kulturalnej, a więc na budowę i zagospodarowanie placów zabaw, siłowni zewnętrznych, boisk wielofunkcyjnych czy też ścieżek pieszych i rowerowych.

Bonusy dla aktywnych LGD

12 lokalnych grup działania funkcjonujących w województwie wielkopolskim otrzymało dodatkowe środki na wdrażanie strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach PROW 2014–2020. Na ten cel Samorząd Województwa Wielkopolskiego przekazał w sumie 9 milionów 550 tysięcy złotych, z przeznaczeniem na rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.

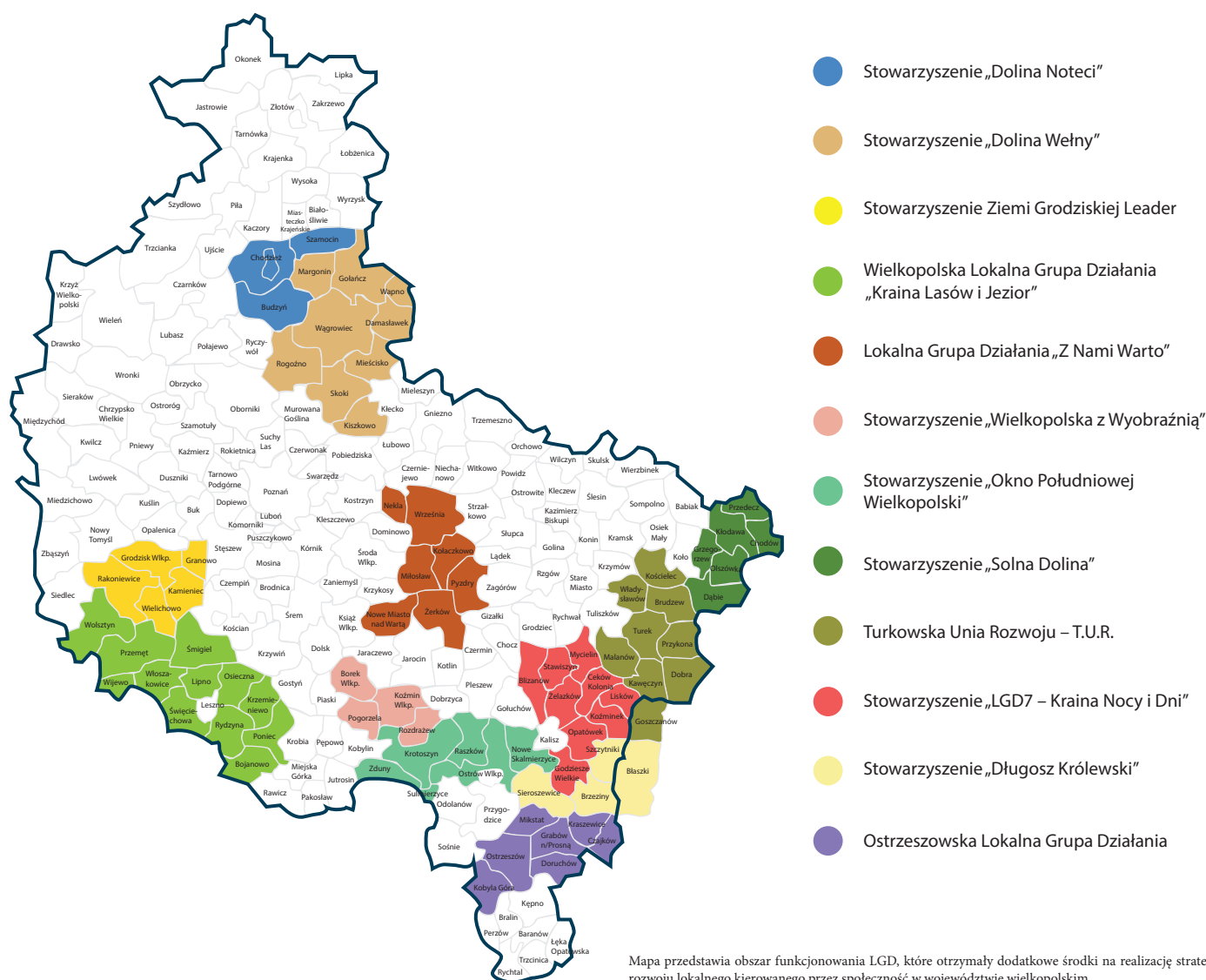
Fot. Marta Jachimowska

Stowarzyszenie „Dolina Wełny”, funkcjonujące na terenie powiatu wągrowieckiego oraz gmin Margonin (powiat chodzieski), Rogoźno (powiat obornicki) i Kiszkowo (powiat gnieźnieński), uzyskało dodatkowe 990 tysięcy złotych na realizację strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Na zdjęciu od lewej: Izabela Mroczek – Dyrektor Departamentu PROW UMWW, Wicemarszałek Województwa Wielkopolskiego Krzysztof Grabowski, Prezes Stowarzyszenia „Dolina Wełny” Janusz Woźniak oraz Skarbnik Stowarzyszenia Danuta Gomulec.

W ramach wieloletnich strategii lokalne grupy działania ogłaszają i rozstrzygają nabory wniosków o różnorodnej tematyce. Wnioskodawcy mogą ubiegać się o środki na założenie przedsiębiorstwa lub jego rozwój, ale również na realizację inwestycji o charakterze niekomercyjnym, np. budowę świetlic, boisk, placów zabaw oraz siłowni zewnętrznych. Do końca 2018 roku LGD zobowiązane były do osiągnięcia tzw. pierwszego kamienia milowego, czyli zrealizowania określonych wskaźników. Te mierzone były m.in. wartością zakontraktowanych środków w ramach umów podpisanych z beneficjentami, którzy złożyli swoje wnioski w biurach LGD, czy efektywnością prowadzonego doradztwa. Pod uwagę brano także wskaźniki ilościowe, takie jak liczba utworzonych miejsc pracy czy wybudowanej infrastruktury. Z przeprowadzonych analiz wynika, że dzięki funduszom pochodzącym z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 w Wielkopolsce powstało dotychczas 800 nowych miejsc pracy. To za sprawą 24 milionów złotych przyznanych beneficjentom na rozpoczęcie

działalności gospodarczej. Przy zaangażowaniu środków unijnych udało się też utrzymać istniejący stan zatrudnienia w firmach, które pozyskały pieniądze na rozwijanie swojej działalności.

Istotnym efektem podsumowania „pierwszego kamienia milowego” była decyzja Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi o możliwości ubiegania się o dodatkowe środki na realizację strategii przez LGD, które w najwyższym stopniu zrealizowały zakładane wskaźniki. Z takiej szansy skorzystać mogło 12 grup z Wielkopolski i wszystkie z nich zawnioskowały o zwiększenie budżetu dla swoich beneficjentów. W czerwcu 2019 roku wicemarszałek Krzysztof Grabowski podpisał aneksy do umów ramowych z lokalnymi grupami działania z terenu województwa wielkopolskiego w sprawie zwiększenia puli środków przeznaczonych na wdrażanie strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Zwiększony budżet uzyskały następujące lokalne grupy działania: Stowarzyszenie „Długosz Królewski” z siedzibą w Brzezinach w powiecie kaliskim; Stowarzyszenie „Dolina Noteci” z siedzibą w Chodzieży, Stowarzyszenie „Dolina Wełny” z siedzibą w Wągrowcu, Wielkopolska Lokalna Grupa Działania „Kraina Lasów i Jezior” z siedzibą w Lesznie, Stowarzyszenie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” z siedzibą w Opatówku w powiecie kaliskim, Stowarzyszenie „Okno Południowej Wielkopolski” z siedzibą w Krotoszynie, Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania z siedzibą w Ostrzeszowie, Stowarzyszenie „Solna Dolina” z siedzibą w Kłodawie w powiecie kolskim, Turkowska Unia Rozwoju – T.U.R. z siedzibą w Krwonach w powiecie tureckim, Stowarzyszenie „Wielkopolska z Wyobraźnią” z siedzibą w Koźminie Wielkopolskim, Lokalna Grupa Działania „Z Nami Warto” z siedzibą we Wrześni oraz Stowarzyszenie Ziemi Grodzkiej Leader z siedzibą w Grodzisku Wielkopolskim.

Zgodnie z rekomendacją Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, LGD przeznaczą dodatkowo przyznane środki na dofinansowanie operacji związanych z rozwojem przedsiębiorczości, tj. podejmowaniem lub rozwijaniem działalności gospodarczej, tworzeniem lub rozwojem inkubatorów przetwórstwa lokalnego, wspieraniem współpracy między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą oraz rozwojem rynków zbytu produktów lub usług lokalnych.

Dotychczas na działania związane z wdrażaniem strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność Samorząd Województwa Wielkopolskiego zakontraktował pomoc w wysokości 109 milionów złotych.

O planowanych naborach wniosków lokalne grupy działania informują na bieżąco na swoich stronach internetowych, gdzie wskazane są terminy naborów, regulaminy konkursów, a także budżet przeznaczony do rozdysponowania wśród beneficjentów.

Partnerzy KSOW wymieniają doświadczenia

Wyjazd studyjny to jedna z najchętniej wybieranych przez partnerów KSOW form realizacji projektów w 2019 roku. W tym numerze biuletynu przyglądamy się bliżej inicjatywom czterech partnerów KSOW, którzy poprzez wyjazd studyjny starali się zwiększyć kompetencje mieszkańców wsi, stworzyć możliwość wymiany doświadczeń i zainspirować uczestników do prężniejszego działania w swoich małych ojczyznach.

Zródło: Miasto i Gmina Stawiszyn

Mieszkańcy gminy Wisła z województwa śląskiego odwiedzili gminę Stawiszyn (powiat kaliski), aby wspólnie rozmawiać o promocji produktu lokalnego. Na zdjęciu uczestnicy wizyty przed budynkiem Domu Kultury w Zbiersku.

Od zawsze wiadomo, że wiedzę najefektywniej zdobywa się w takiej formie, która jednocześnie jest atrakcyjna, różnorodna i angażuje do pracy wiele zmysłów. Jest to z pewnością argument przemawiający za skutecznością wyjazdu studyjnego jako środka do osiągnięcia celów zakładanych przez partnerów Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Uczestnicy takich wyjazdów mogą w krótkim czasie zobaczyć inspirujące miejsca, usłyszeć historie osób pełnych pasji, poczuć i posmakować nieznanne dotąd lub zapomniane zapachy i smaki, zamknięte w lokalnych produktach. Udział w tego typu przedsięwzięciach przynosi również wartość dodaną w postaci integracji społecznej, która jest często warunkiem, ale i motorem napędowym inicjatyw oddolnych, wpływających na poprawę życia mieszkańców obszarów wiejskich. Nie dziwi zatem fakt, że to właśnie ta forma realizacji operacji zyskuje stopniowo na znaczeniu w ramach konkursów dla partnerów KSOW, ogłaszanych rokrocznie przez Ministerstwo Rolnictwa

i Rozwoju Wsi. Prezentujemy wybrane projekty, ukazujące różnorodność tematyczną wyjazdów studyjnych organizowanych przez partnerów KSOW w 2019 roku.

Od 2 do 3 lipca 2019 roku przedstawiciele Stowarzyszenia „Wielkopolska z Wyobraźnią” wzięli udział w Targach Sztuki Ludowej i Ogólnopolskim Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu Dolnym. Do udziału w wyjeździe studyjnym zaproszone zostały m.in. członkinie Kół Gospodyń Wiejskich z Bud, Nowej Wsi i Trzemeszna w gminie Rozdrażew.

— *Poprzez wyjazd studyjny chcieliśmy wypromować folklor i rękodzieło, które są wizytówką powiatów gostyńskiego i krotoszyńskiego. Rekrutując uczestników zaobserwowaliśmy, że w ostatnich latach znacząco wzrosła liczba twórców ludowych specjalizujących się w zakresie jednego z rodzajów haftu ludowego, tzw. snutki golińskiej, wykorzystywanej w strojach ludowych charakterystycznych dla terenu LGD*

„Wielkopolska z Wyobraźnią”. Ten rodzaj haftu, zapoczątkowany w połowie XIX wieku na terenie całej Wielkopolski, wyróżnia się charakterystycznymi motywami ażurowymi, powstałymi poprzez wycięcie zbędnego materiału po ukończeniu haftowania - mówi Sławomir Szyszka, Prezes LGD „Wielkopolska z Wyobraźnią”.

Impreza miała charakter wielowymiarowy. Na scenie swoje umiejętności artystyczne zaprezentował zespół folklorystyczny „Kalina” z Nowej Wsi. Z kolei dzięki przygotowanemu stoisku wystawienniczemu, uczestnicy mogli poznać tradycyjne wielkopolskie rękodzieło, w tym wyroby z bibuły, słomy oraz hafty. Program targów pozwolił także na wymianę doświadczeń Wielkopolan z twórcami i artystami ludowymi z całej Polski.

Lokalna Grupa Działania „Między Ludźmi i Jeziorami”, mająca swoją siedzibę w Kazimierzu Biskupim w powiecie konińskim, w ramach operacji pod nazwą „Działania LGD na rzecz tworzenia sieci kontaktów i wzmacniania współpracy”, zorganizowała wyjazd studyjny do powiatu nowotomyskiego. Na tym terenie funkcjonuje inna z wielkopolskich LGD – KOLD. Jedną z atrakcji przygotowanych dla 45 uczestników wizyty był tzw. quest z Richardem von Hardtem, zorganizowany w Folwarku Wąsowo. Quest, czyli gra terenowa, umożliwił w ciekawy sposób zaprezentowanie grupie, jak za pomocą nowoczesnych środków zachęcić potencjalnych turystów do odwiedzenia miejsc związa-

nych z tradycją i kulturą lokalną. Wiceprezes LGD KOLD Ireneusz Witkowski oprowadził gości po szlaku polsko-niemieckim z aleją lipową w Wąsowie. Uczestnicy zwiedzili Muzeum Wikliniarstwa w Nowym Tomyślu, gdzie wzięli udział w warsztatach wikliniarskich. W Lwówku obejrzeli z kolei „Miasteczko ruchu drogowego”, wieżę widokową, Szlak Emilii Szczanieckiej oraz szlak bajkowy, czyli miejsca, w których zrealizowane zostały projekty z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Wielkopolskiej Odnowy Wsi. Jednym z ważniejszych punktów wyjazdu było szkolenie pt. „Jakość żywności ekologicznej”. Uczestnicy zapoznali się z takim zagadnieniem, jak ekologiczny system gospodarowania, walory żywności ekologicznej, zmiany w zasadach żywienia, postawy konsumenckie. Dowiedzieli się również, na czym polega sekret umiejętnego wyboru produktu.

Efektom współpracy dwóch innych lokalnych grup działania funkcjonujących w naszym regionie jest wyjazd studyjny, który odbył się na początku czerwca 2019 roku. Na zaproszenie Wielkopolskiej Lokalnej Grupy Działania „Kraina Lasów i Jezior”, powiaty leszczyński oraz wolsztyński odwiedzili przedstawiciele Stowarzyszenia „Dolina Noteci” z Chodzieży. Poza pracownikami LGD, w wyjeździe wzięli udział członkowie dwóch chodzieskich stowarzyszeń: Stowarzyszenia Osób po Endoprotezoplastyce Biodra „Bioderko” oraz Stowarzyszenia „Młodość i Doświadczenie”.

Muzeum Wikliniarstwa w Nowym Tomyślu znalazło się na szlaku wyjazdu studyjnego, zorganizowanego przez Stowarzyszenie „Między Ludźmi i Jeziorami”. Stowarzyszenie prowadzi działalność na terenie czterech gmin powiatu konińskiego: Kleczew, Kazimierz Biskupi, Skulsk oraz Wilczyn.

Zdjęcie: Stowarzyszenie „Między Ludźmi i Jeziorami”

PARTNERZY KSOW

Program wizyty obejmował przede wszystkim prezentację dobrych praktyk realizacji podejścia LEADER w ramach PROW 2007–2013 oraz 2014–2020 na terenie powiatów leszczyńskiego i wolsztyńskiego. Gościom z północy Wielkopolski zaprezentowano „Pieskolandię” w Henrykowie w gminie Świąciechowa – firmę założoną dzięki dofinansowaniu z PROW 2014–2020, zajmującą się szkoleniem i tresurą psów, linię technologiczną do produkcji lodów w Przemęcie, zakupioną ze środków europejskich, boisko na plaży w Boszkowie w gminie Włoszakowice oraz boisko sportowe i siedzibę klubu we Włoszakowicach, gdzie o środki unijne z powodzeniem postarało się Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”. Wśród atrakcji wyjazdu, o czym warto wspomnieć, było również zwiedzanie Muzeum Młynarstwa i Rolnictwa w Osiecznej, Izby Regionalnej w Bukówcu Górnym, a także zabytkowego browaru w Bojanowie, połączonego z przybliżeniem historii obiektu i procesu powstawania piwa.

nie miały sierpniowa wizyta przedstawicieli gminy Wiśla w gminie Stawiszyn, a następnie rewizyta Stawiszynian w Wiśle, która odbyła się w dniach 20–22 września 2019 roku.

— *Podczas wizyty studyjnej goście z Wisły mieli okazję poznania atrakcji naszej gminy, wśród nich m.in. kolejki wąskotorowej, związanego z tym tematem muralu na ścianie Domu Kultury w Zbiersku oraz terenu rekreacyjnego „Zakątek rekreacji”, miejsca, w którym staramy się prowadzić edukację ekologiczną* — powiedziała Justyna Urbaniak, Burmistrz Stawiszyna.

Delegacja z województwa śląskiego uczestniczyła w obchodach gminno-parafialnych dożynek w Zbiersku, spotkała się z Grupą Śpiewaczą „Stawiszynianki”, a także wzięła udział w Jarmarku Stawiszynskim na terenie nowo zmodernizowanego targowiska – inwestycji dofinansowanej z PROW 2014–2020.

Zródło: Stowarzyszenie „Dolina Noteci”

W siedzibie klubu sportowego Sokół we Włoszakowicach goście reprezentujący Lokalną Grupę Działania „Dolina Noteci”, obejmującą swoim zasięgiem gminy Budzyń, Chodzież i Szamocin, mieli okazję przekonać się, w jaki sposób wykorzystuje się środki europejskie w ramach PROW 2014–2020 na obszarze funkcjonowania Wielkopolskiej Lokalnej Grupy Działania „Kraina Lasów i Jezior”, mającej swoją siedzibę w Lesznie.

— *Uczestnicy z wyjazdu studyjnego wrócili bardzo zadowoleni, bogatsi o nowe doświadczenia i pomysły, a przede wszystkim zmotywowani do dalszej pracy w społecznościach lokalnych. Zaobserwowane projekty, zrealizowane przez beneficjentów PROW, są inspirującymi przykładami, które chcielibyśmy wykorzystać chociażby w naszej działalności doradczej* — podsumowuje Jacek Gursz, Prezes LGD „Dolina Noteci”.

Jak wykreować, a następnie skutecznie wypromować produkt lokalny? Odpowiedzi na to pytanie szukali wspólnie gmina Stawiszyn w powiecie kaliskim oraz położona w województwie śląskim gmina Wiśla. Ułatwić to zada-

Miesiąc później przedstawiciele Gminy i Miasta Stawiszyn odwiedzili tereny Beskidu Śląskiego, gdzie poznali twórców lokalnych i dyskutowali na temat skutecznej promocji oferowanych przez nich produktów. W programie wizyty znalazły się takie miejsca, jak Muzeum Beskidzkie, skocznia narciarska im. Adama Małysza w Wiśle Malince, Enklawa Budownictwa Tradycyjnego oraz ogród sztuki JanosikArt. Obie gminy stawiają na promocję folkloru i dziedzictwa kulturowego, o czym Stawiszynianie mogli przekonać się słuchając występu Zespołu Regionalnego „Wiśla”. Oba wyjazdy studyjne zostały upamiętnione na filmie, którego motywem przewodnim są dobre formy i metody promocji produktu lokalnego.

Województwo wspiera i promuje sołectwa

3 miliony 250 tysięcy złotych rozdysponował Samorząd Województwa Wielkopolskiego w ramach IX edycji konkursu „Pięknieje Wielkopolska Wieś”, zorganizowanego w 2019 roku. Dofinansowanie umożliwia realizację 125 projektów w sołectwach naszego regionu.

Źródło: UMWW

Dzięki konkursowi „Pięknieje Wielkopolska Wieś”, w gminie Stawiszyn oblicze zmieniają miejscowości Petryki i Piątek Wielki. Na zdjęciu od lewej Krzysztof Grabowski – Wicemarszałek Województwa Wielkopolskiego, Justyna Urbaniak – Burmistrz Miasta i Gminy Stawiszyn oraz Anna Manikowska – skarbnik Gminy.

Konkurs „Pięknieje Wielkopolska Wieś” organizowany jest w ramach programu „Wielkopolska Odnowa Wsi”, finansowanego ze środków własnych województwa wielkopolskiego. Ma on na celu aktywizację mieszkańców obszarów wiejskich na poziomie sołectwa, w kierunku ich zaangażowania na rzecz rozwoju własnej miejscowości. Służy też wsparciu niewielkich projektów, polegających na zagospodarowaniu przestrzeni publicznej na wsi, odtwarzaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz kultywowaniu tradycji społeczności lokalnych.

— Program „Wielkopolska Odnowa Wsi” bardzo rozwinął się w ostatnich latach. Obecnie uczestniczy w nim już 2041 sołectw ze 187 gmin. Do konkursu „Pięknieje Wielkopolska Wieś” każda gmina ma prawo złożyć maksymalnie trzy wnioski, a wysokość dotacji wynosi od 10 do 30 tysięcy złotych. Z roku na rok staramy się zwiększać pulę środków do rozdysponowania. Wiemy, jak ważne dla społeczności lokalnych jest wsparcie oferowane w konkursach dotacyjnych — mówi Krzysztof Grabowski, Wicemarszałek Województwa Wielkopolskiego.

Do tegorocznej edycji konkursu „Pięknieje Wielkopolska Wieś” gminy zgłosiły aż 283 projekty. Po etapie oceny formalnej i merytorycznej, w maju 2019 roku Zarząd

Województwa Wielkopolskiego ogłosił listę rankingową, wskazując projekty rekomendowane do dofinansowania. Wsparciem objętych zostało 125 inicjatyw, takich jak remonty świetlic wiejskich, budowa zieleńców, zagospodarowanie placów zabaw, siłowni zewnętrznych czy organizacja lokalnych imprez i wydarzeń upamiętniających historię.

W ramach „Wielkopolskiej Odnowy Wsi” Samorząd Województwa Wielkopolskiego organizuje również otwarty konkurs ofert, skierowany do organizacji pozarządowych, pt. „Nasza wieś, naszą wspólną sprawą”. W 2019 roku przeznaczył 350 tysięcy złotych na wspieranie zadań publicznych w dziedzinie działalności wspomagającej rozwój obszarów wiejskich. 22 sierpnia 2019 roku rozstrzygnięto tegoroczny konkurs, w wyniku czego zlecono realizację 38 zadań o wartości nieprzekraczającej 10 tysięcy złotych. Organizacje pozarządowe na ukończenie zadań mają czas od 1 września do 15 listopada 2019 roku.

Od trzech lat nagradzani są też najaktywniejsi uczestnicy programu „Wielkopolska Odnowa Wsi”. Sołectwa prętnie działające na rzecz rozwoju wsi, za pośrednictwem swojej gminy, mogą ubiegać się o tytuł „Aktywna Wieś Wielkopolska” oraz nagrodę finansową i pamiątkowy dyplom.

Czas dziękczynienia za plon

Tegoroczne Dożynki Archidiecezjalno-Wojewódzkie odbyły się 25 sierpnia 2019 roku w Siedlcu w powiecie wolsztyńskim. Jak co roku, towarzyszyła im wystawa rolnicza. Nie zabrakło na niej punktu informacyjnego PROW 2014–2020, przygotowanego przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego. W połowie września 2019 roku, we współpracy z Czarnkowsko-Trzcianecką Lokalną Grupą Działania, promowaliśmy z kolei nasz region podczas Dożynek Prezydenckich w Spale.

Zmieniający się w naszym kraju klimat nie sprzyja uprawom. Długotrwała susza, po której często następuje okres intensywnych opadów, znacząco redukuje plony, przysparzając zmartwień rolnikom. Tym niełatwym warunkom stawiają oni jednak dzielnie czoła i dbają o to, aby na naszych stołach nie zabrakło chleba. Organizowane uroczystości dożynkowe, wieńczące czas zbiorów, przypominają o trudzie pracy na roli i są wyrazem wdzięczności wobec podejmowanego przez rolników wysiłku.

21 Wojewódzko-Archidiecezjalne Dożynki Wielopolskie odbyły się 25 sierpnia 2019 roku w Siedlcu w powiecie wolsztyńskim. Marszałek Województwa Wielkopolskiego Marek Woźniak, wspólnie ze współgospodarzami uroczystości – Metropolitą Poznańskim Arcybiskupem Stanisławem Gądeckim, starostą wolsztyńskim Jackiem Skrobiszem, wójtem gminy Siedlec Jackiem Kolesińskim, a także pozostałymi zaproszonymi gośćmi i rolnikami zachodniej Wielkopolski, podziękowali za tegoroczne plony.

— *Dożynki, obrzęd wprowadzony do polskiej kultury przed wiekami, jest formą radosnego podziękowania Panu Bogu za plony, a ludziom za trud ich pracy. Spotykamy się na ziemi siedleckiej w powiecie wolsztyńskim, której mieszkańcy mają piękną kartę walki o niepodległość Ojczyzny w Powstaniu Wielkopolskim, a dziś są przykładem wielkopolskiego sukcesu w gospodarce rolnej i przetwórstwie rolno-spożywczym* — powiedział marszałek Marek Woźniak.

Mszę świętą dziękczynną celebrował ksiądz arcybiskup Stanisław Gądecki, a tuż po niej nastąpił tradycyjny obrzęd dożynkowy w wykonaniu Zespołu Pieśni i Tańca „Łany” z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Uczestnicy uroczystości podzielili się chlebem wypieczonym z tegorocznej mąki, który marszałkowi województwa wręczyli starostowie dożynek – Emilia Szała ze Starego Widzimia w gminie Wolsztyn oraz Ryszard Buda z Wojciechowa w gminie Siedlec.

Tradycją wojewódzkiego święta plonów jest marszałkowski konkurs na najładniejszy wieniec dożynkowy, w którym pierwszą nagrodą uhonorowano powiat kolski. Świętowaniu towarzyszyła wystawa rolnicza, na której za-

Marek Woźniak, Marszałek Województwa Wielkopolskiego, jako współgospodarz Dożynek Archidiecezjalno-Wojewódzkich zaprezentował chleb wypieczony z mąki z tegorocznego zbioru, którym częstowano uczestników uroczystości.

Zdjęcie: UMWW

prezentowały się koła gospodyń wiejskich, gospodarstwa rolne i agroturystyczne oraz firmy i instytucje wspierające działalność rolniczą. Wśród nich znalazło się stoisko informacyjne funduszy unijnych, przygotowane przez Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich w Urzędzie Marszałkowskim w Poznaniu. Odwiedzający wystawę rolniczą mieli okazję zapoznać się z efektami wdrażania PROW 2014–2020 oraz Programu Operacyjnego Rybnictwo i Morze w naszym regionie, a także dowiedzieć się na temat możliwości pozyskiwania środków na realizację zadań na obszarach wiejskich.

W dniach 14–15 września 2019 roku w Spale odbyły się Dożynki Prezydenckie. Spala jest miejscem nieprzypadkowym, ponieważ już w 1927 roku nad uroczystościami zorganizowanymi w tym miejscu patronat objął ówczesny prezydent Polski Ignacy Mościcki. Dzięki temu święto uzyskało wymiar państwowy i było obchodzone do 1938 roku. Wybuch II wojny światowej uniemożliwił kontynuację tradycji. Reaktywacja nastąpiła dopiero w 2000 roku,

za czasów prezydentury Aleksandra Kwaśniewskiego. Od-tąd, pomijając okres od 2006 do 2008 roku, kiedy dożynki w Spale miały charakter regionalny, tradycyjne ogólnopolskie Dożynki Prezydenckie na stałe wpisały się do kalendarza.

Dwudniowym uroczystościom towarzyszyło szereg atrakcji, w tym m.in. „Konkurs na najładniejszy wieniec dożynkowy o nagrodę Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej”, występy zespołów ludowych, a także kiermasze, zabawy dla dzieci i jak co roku Miasteczko Regionów, na które ekspozycje przygotowały wszystkie województwa. Wśród promujących się regionów znalazła się oczywiście Wielkopolska. Samorząd Województwa Wielkopolskiego zaprosił do współpracy Czarnkowsko-Trzcieńską Lokalną Grupę Działania. Wyjazd przedstawicieli LGD umożliwił szeroką prezentację dziedzictwa kulturowego i kulinarnego naszego regionu. Na stoisku pojawiły się wyroby rękodzielnicze oraz lokalne przysmaki – wędliny, konfitury, powidła, piwo rzemieślnicze oraz chleby na naturalnym zakwasie, ciasta, nalewki i przepyszne sery, przygotowane przez panie z Koła Gospodyń Wiejskich z Kamionki w gminie Lubasz. Wielkopolskich produktów skosztowała odwiedzająca Miasteczko Regionów Para Prezydencka, którą na stoisku przywitani Grażyna Organowska – Zastępca Dyrektora Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich UMWW, Szymon Wdowczyk – Zastępca Dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi UMWW oraz Agnieszka Kulesza – Prezes Czarnkowsko-Trzcieńskiejskiej LGD Lokalnej Grupy Działania.

Dzięki Romanowi Juszczykowi z Kuźnicy w gminie Kramsk nasze stoisko zyskało wspaniałą dekorację, która wykorzystując bogactwo roślin polnych, nawiązywała do motywów pszczelarskich. Adrian Hałuszka z Trzcianki opowiadał gościom o swojej miłości do pszczelarstwa, wręczając odwiedzającym małe słoiczki miodu oraz trzcinę dla jednego z gatunków pszczoł występujących w Polsce – murarki ogrodowej. Inna mieszkanka Trzcianki, Marta Tyll, ekspozynowała swoje unikatowe wyroby rękodzielnicze. Starła się przy tym zarazić uczestników Dożynek Prezydenckich pasją do szydełkowania.

Wizyta przedstawicieli Czarnkowsko-Trzcieńskiejskiej Lokalnej Grupy Działania stworzyła możliwość spotkania z LGD Stowarzyszenie „Kraina Sanu” z województwa podkarpackiego. Goszcząc na stoisku prezesa Stanisława Wielgosa, Wielkopolanie mieli okazję do dyskusji na temat wdrażania inicjatywy LEADER w ramach PROW 2014–2020, w tym o możliwościach realizacji wspólnych przedsięwzięć międzyregionalnych.

Miłym akcentem związanym z uczestnictwem Województwa Wielkopolskiego w Spale było wyróżnienie III nagrodą w konkursie na najładniejszy wieniec dożynkowy. Tegoroczny wieniec, promujący nasz region, przygotował artysta ludowy Piotr Barańczak wraz z żoną Marią i rodziną. Państwo Barańczakowie mieszkają we wsi Trzemeszno w gminie Rozdrażew w powiecie krotoszyńskim. Grupę Wieńcową Województwa Wielkopolskiego stworzył Zespół Tańca Ludowego „Głogowianie” ze wsi Głogowa w gminie Raszków w powiecie ostrowskim. Głogowianom towarzyszyła kapela „Tursko” z gminy Gołuchów.

Fot. Paweł Kinał

Na stoisku województwa wielkopolskiego Parę Prezydencką przyjęli m.in. Zastępca Dyrektora Departamentu PROW UMWW Grażyna Organowska, Zastępca Dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi UMWW Szymon Wdowczyk oraz Prezes Czarnkowsko-Trzcieńskiejskiej LGD Agnieszka Kulesza.

W Powidzu promowali wielkopolskie smaki

10 sierpnia 2019 roku, na terenie Ośrodka Sportu i Rekreacji w Powidzu, zorganizowana została „Biesiada z powidzką sielawą”, w ramach której odbył się finał wojewódzki XIX edycji konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”.

Fot. Paweł Figiel

Uczestnicy XIX edycji konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów” zostali nagrodzeni za jakość prezentowanych produktów regionalnych i walory smakowe lokalnych potraw.

Organizatorem konkursu na szczeblu regionalnym był Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, we współpracy z Polską Izbą Produktu Regionalnego i Lokalnego.

— *Dziedzictwo kulinarne jest wielkim atutem naszego regionu. Staramy się promować produkty spożywcze i dania, włączając w te działania koła gospodyń wiejskich* — powiedział wicemarszałek Krzysztof Grabowski.

Konkurs „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów” odbywał się w dwóch kategoriach: na najlepszy produkt regionalny i najlepszą potrawę. W obu uczestniczyły m.in. koła gospodyń wiejskich z Wielkopolski oraz restauracje zrzeszone w Sieci Dziedzictwa Kulinarne Wielkopolska. Do konkursu na najlepszy produkt zgłoszono aż 28 specjalistów, ocenianych w kilku kategoriach. W kategorii „produkty i przetwory mięsne” zwyciężyły Kaszanka z pęczakiem „Kiszka” oraz Smalec z mięsem (dawniej smażonka) z piekarnika, przygotowane przez członkinie Grupy dla Rybna Wielkiego. Wśród produktów mlecznych najlepszy okazał się Serek śmietankowy ręcznie wyrabiany ze Spółdzielni Mleczarskiej z Wrześni, z kolei za najsmaczniejszy miód uznano Miód wielokwiatowy Barbary Wawrzyniak z gospodarstwa rolnego Żółty Parasol. W kategorii przetwory warzywne wygrały Szparagi zielone marynowane od Grupy Producentów Warzyw – „Allium” Spółdzielnia Rolników. W kategorii produkty zbożowe przyznano dwa pierwsze miejsca: dla Chleba Żółwieckiego Zdrowego „Krzyca” pradawne żyto z Manufaktury Rodzinnej Jakub Buszko oraz Chleba Żytniego na Zakwasie od Małgorzaty Wawrzyniak z Żółtego Parasola.

la. Wśród wyrobów cukierniczych największym uznaniem jury cieszyły się Babeczki marchewkowe, przygotowane przez Renatę Witoń z KGW Torzeniec, w kategorii napoje bezalkoholowe zwyciężył chłopski napój orzeźwiający autorstwa Małgorzaty Lempka z KGW Morakowo, natomiast w kategorii napoje alkoholowe Nalewka Porterówka od Urszuli Otuszewskiej z Grupy dla Rybna Wielkiego. Pierwszą nagrodę w kategorii „inne produkty regionalne” otrzymała Krystyna Just z firmy SemCo za Olej z nasion wiesiołka.

Równoległe z prezentacją produktów lokalnych, odbywał się konkurs na najlepsze danie regionalne. Uczestnicy zaprezentowali sposób przygotowania i podania tradycyjnego obiadu, składającego się z dwóch potraw, tj. dania głównego oraz zupy lub przystawki. Kapituła konkursowa, pod przewodnictwem Izabelli Byszewskiej – Prezesa Zarządu Polskiej Izby Produktu Regionalnego i Lokalnego, pierwszą nagrodę za przyrządzenie najlepszej potrawy przyznała Koło Gospodyń Wiejskich w Powidzu, która przygotowała powidzką zupę rybną oraz sandacza w śmietanie.

Autorzy najlepszych produktów i dań otrzymali nominacje do prestiżowej kulinarnej nagrody „Perła 2019”. Laureaci tych nagród zostaną wyłonieni podczas ogólnopolskiego finału, który odbędzie się 29 września 2019 roku w ramach Targów „Smaki Regionów” w Poznaniu.

Organizacja finału wojewódzkiego XIX edycji konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów” została dofinansowana ze środków Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w ramach Pomocy Technicznej PROW 2014–2020.

Powidzka zupa rybna i sandacz w śmietanie

Prezentujemy przepis na dwudaniowy obiad autorstwa Koła Gospodyń Wiejskich w Powidzu, który 10 sierpnia 2019 roku został uznany za najlepsze danie regionalne podczas finału wojewódzkiego XIX edycji konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”.

Powidzka zupa rybna

Składniki:

- włoszczyzna (marchew, seler, pietruszka, por),
- rodzynki, cytryna,
- mak,
- przyprawy: liść laurowy, ziele angielskie, majeranek, pieprz, sól,
- ryby: węgorz, karp, szczupak.

Przygotowanie:

Przygotowujemy wywar warzywny. Do garnka wlewamy wodę, wrzucamy włoszczyznę, ziele angielskie, liście laurowe, solimy i gotujemy wszystko ok. 1 godziny na małym ogniu. Po tym czasie dodajemy ryby i gotujemy 30 minut. Następnie wyławiamy ryby, przecedzamy wywar, dorzucamy marchewkę, rodzynki i doprawiamy pieprzem. Wyłowione ryby obieramy z ości, kroimy w kawałki i dodajemy do zupy. Lekko słodzimy, wzbogacając smak plastra-

mi cytryny i majerankiem. Dekorujemy listkiem pietruszki oraz kleksem śmietany. Całość uzupełniamy również makiem.

Sandacz w śmietanie

Składniki:

- sandacz,
- przyprawy: pieprz, sól, ostra papryka,
- śmietana 30%,
- warzywa: ziemniaki, kalafior, brokuł.

Przygotowanie:

Sandacza przyprawiamy solą, pieprzem i ostrą papryką. Toczmy w mące. Na patelnię wlewamy śmietanę i dodajemy ostrą paprykę. Wkładamy sandacza, którego lekko przydużamy, by zagęścić śmietanę. Solimy w miarę potrzeby. Podajemy z ziemniakami purée i warzywami gotowanymi na parze.

Źródło: UMWW

**Jednostka Regionalna Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego**

al. Niepodległości 34, 61-714 Poznań
tel. 61 626 60 00, faks 61 626 60 04
e-mail: ksow@umww.pl

www.wielkopolskie.ksow.pl | www.dprow.umww.pl

Publikacja bezpłatna

**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Instytucja Zarządzająca PROW 2014–2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Publikacja opracowana przez Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu. Operacja współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.